

Однією з головних функцій права є регулювання взаємовідносин і поведінки людей у суспільстві з метою інтегрування окремого індивіда в соціальне ціле. Щоб право мало можливість виконати цю функцію, воно повинно стати втіленням здобутого соціального досвіду й мати форму, котра прийнятна для даної культури, тобто бути зрозумілим. У цивілізованій державі юридичні норми не можуть існувати інакше, ніж в особливих мовних формах. Таким чином, мова та право функціонують у тісному взаємозв'язку.

О.В. Стратонова, консультант
першої Херсонської державної
нотаріальної контори

МОВА ЯК ОСНОВА В КРИМІНАЛЬНІЙ ПРОЦЕСУАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Відповідно до тлумачення, поданого в словнику В. Даля, “мова” – це словесна мова людини по народностях; словник або природна граматики; сукупність всіх слів народу і вірне їх поєднання, для передачі думок своїх; прислівник, що узяв верх над іншим, спорідненим говором, називають мовою; побудова, склад і сам вибір слів при різній їх освіті, дивлячись по предмету, про який говориш і по прийнятому звичаю.

У філософському сенсі мова – це знакова система будь-якої фізичної природи, що виконує пізнавальну та комунікативну функції в процесі людської діяльності. Мова може бути як природною, так і штучною. Якщо говорити про мову юридичну, то вона якраз і відноситься до штучної. Як форма існування і форма вираження мислення, мова водночас відіграє істотну роль у формуванні свідомості. Свідомість не існує й не може існувати поза мовною оболонкою. Мовний знак за своєю фізичною природою

умовний відносно до того, що він позначає, проте обумовлюється соціальним змістом свідомості, яка в мові виступає як лінгвістичний зміст. Серед функцій мови найважливішими можна вважати ті, які пов'язані з основними операціями над інформацією – створенням, зберіганням і передачею інформації. Оскільки 75 відсотків доказової інформації отримується в вербальному процесі, а фактично вся вона процесуально закріплюється письмово, то мова якраз і складає основу всієї процесуальної діяльності. Але не завжди всі сторони (особи), які беруть участь у кримінальному процесі володіють мовою, якою проводиться розслідування. Тому особа, яка проводить розслідування чи здійснює судовий розгляд, може запросити перекладача, тобто особу, яка володіє мовою, якою проводиться судочинство та володіє мовою особи, котра не володіє мовою судочинства, що залучена відповідно до кримінально-процесуального характеру. На жаль, існує декілька проблем щодо регламентації такої діяльності, а саме: не сформульовано поняття “перекладач”, хоч, на відміну від законодавства 1961 року, у новому кримінальному процесуальному кодексі України в статті 69 зазначено, що у разі необхідності в кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів сторони кримінального провадження або слідчий суддя чи суд залучають відповідного перекладача. На жаль, у КПК не зазначено, у яких випадках перекладач може бути замінений, наприклад, у разі смерті, призову на дійсну службу, розголошення інформації досудового розслідування тощо. Не створено реєстру судових перекладачів, до якого необхідно включити судового перекладача з знаннями основ права. Існують і інші проблеми, які за обсягом доповіді автору не дозволяють їх викласти в повному об'ємі.

На сьогодні автор вбачає необхідним проведення занять з основ правознавства з особами, які запрошуються як перекладач, оскільки специфіка юридичної мови має свої особливості.

І.В. Шевчук, інспектор відділу
планування навчального процесу
навчально-методичного центру
НАВС

ОСОБЛИВІСТЬ МОВИ ЮРИСТІВ

Мова – це унікальне явище в житті й професійній діяльності людини. Вона чітко визначає її національний характер, інтелектуальні та естетичні інтереси; виявляє ділові якості; свідчить про загальний розвиток особистості. Тож знати мову народу, серед якого живеш, – ознака культури й освіченості; знати рідну мову – священний обов'язок; грамотно й етично слугуватися мовою з фаху – норма професійного буття. Мова становить фундамент професіоналізму майбутніх правників. Вона є базою здобуття фаху у вищому навчальному закладі і основним засобом подальшої професійної діяльності. Адже юристи мають говорити не лише вчено (за профілем), але ясно і гарно. Бо слово адвоката, прокурора, судді – сприймається як слово закону. Тому воно має бути зрозумілим, а отже грамотним, правильним, влучним і етичним. Михайло Сперанський писав, що той, хто має справу з людьми, повинен мислити добре, але говорити ще краще.

Красномовство має бути чесним, діловим і високоморальним, проникати в людську душу – в цьому його сила. Стиль мови має обиратися не на власний розсуд, а згідно з умовами мовлення, метою, завданнями, бути простим і водночас високим, впливати на аудиторію,